

knjigu piseh koju, ~~uzvraća~~ rekao bi, imam pravo da otisnem na dobru ili lošu sreću čitaoca. Nemaš to ^{pravo}; duguješ čitaocu pretходни аргументум, план, који открива суштину рада и дела. У новија времена аргументум је прилично погребен. Држе га се и данас нарочито добри писци историских портрета и, још више, они писци историјске књижевности који нису узвуд примили у својообразовање и класику. Такав један аргументум, пред одељом о некој књижевној епохи, то је — ^{непретрдује} писца ових редака — то јамозак за студента, и за сваког чиваоца који чита да би разумео и научно и прилично ~~не~~ ствар темељно.

[Питамо се сада: кад је тако са својом књигом, зар не дугује план рада и обавезу часности и онај који с туђом књигом, и с књигом светске вредности можда, чини ~~што~~, при мало дубљем размисљању, значи управо неспорвату смелост и невероватан експеримент. Прво интимно питање преводила мораће би бити: Како смеш и су чим смеш? ~~Дочекати~~ Доиста, колико планова, одмерања, дисциплине дугује онај неко који "преводи", [страшна реч за сваког књижевника и језичара], који одједаред рукама дочепна оно што је дотле само духом и очима пратио. Дочепна у руке, и мела боју и звук; структуру језичког израза и стиха; имитије темперамент писца; и усуђује се, понекад мора да се усуди да оној речи која у оригиналу носи главни симбол даде замену речју која по вредности није оно што реч оригинала, а не може у преводном језику да створи оно чега нема. Реч книгат, на пример, у једном језику је психолошки термин, и у једном роману на том језику главни симбол; а у преводном језику једно није, а друго не може да буде. Мора се дакле не превести, него заменити; а замена је у том случају акт одговорности; а одговорност та има да проле ~~пре~~ кроз интелектуални и морални део аргументума. Морални момент ~~у свакој ствари~~ изузетно ~~је~~ тежак, јер преводилац чини, евентуално рђаву услугу на две стране, и компромитује себе као књижевник ~~на~~ две стране. И врло ~~важно~~ се деси и једно и друго, јер је такав природа саме ствари. Онај францус, Рус или Енглец писца оригинала, шта друго може него да верује у појавност преводилаца. Критици који примају превод, шта друго могу него да верују у појавност преводилаца. Дакле верују у аргументум. Међутим, преводилац понекад и не хаје за аргументумом. Не само да га не испишује и не штампа, него га и не изради и не пројими га. Да га пројими, појавио би се бар одременим начрме и пред преведеном књигом, лепо изложено, наштампан. Писца ових редака смеши се сад, мало мисеко; и цитира у себи дечју песмицу: Да ме метне ко за краја — ја бих отпочео обичај

штампаних планова, аргумената, пред преводима крупних, класичних, светских дела, случајем својевластна, Разредnici би се онда ~~само~~ ^{само} тривијализирања извитоправљања темперамента писца оригинала. У оригиналу стоји: "И баронет је почео да пише са фармерима" — снатласком логичним, неравно, на речи "фармер". Преводилац каже: "Баронет шама с фармерима." ^{наглављено} Очигледно, логички нагласак је премештен самовољно, а писцу оригинала је подметнут ^{наглављено} природан израз који у свом делу нике никада употребио.

Преводничев аргументум имали би, у првој његовој фази, да припреме директори ~~само~~ ^{само} преводне књижевности, они који бирају дела за превод и организују рад око појаве неког класичног дела. Доказак ~~само~~ ^{само} великог дела у туђу земљу и у туђ језик, морао би бити спреман и спреман. Морао би тај доказак дочекати превод, ^{једне} или две три књиге, које тумаче или ^{своје} кажу време, друштвено стање, политичку атмосферу којом одише дело. Велико дело једног народа је живо дрво, то није стуб на којем стоји написано: покони се и обити. Чиме је код нас спреман ^{једна} класични роман "Дон Кихот", ^{ничим} нити му ^{не} види гране, нити чује шум. Ко ^{спомине} изреке, мо ^{незаборавно} зна ситуације из те бесмртне књиге живота. ^{само} Мако, ^{са свим} мако ант. За остале, то је стуб, дирек, табла. Од директора добро припремљено ^{велико} ^{дело} ушло би у преводница, што би рекао владика Раде, "електризам". ^{Са преводницима} ^{само} својим не би улазио у штампану књигу, него у област, велику област живота. ^{се} ^{не} ^{би} ^{разликовао} од аргумената, писца оригиналног дела. ^{Прод} ^{Топли} ^и ^{топла} ^{руководна} ^{нада}. ^{Рематра} ^{мате} ^{ријала} ^{пре} ^{тима} ^{што} ^{ће} ^{преводилац} ^{неко} ^{дело} ^{на} ^{на} ^{живо} ^{прочитати} ^{пре} ^{него} ^{шта} ^{једну} ^{реченицу} ^{дарне} ^{рукама}, ^{Студија} ^{над} ^{обузом}, ^{над} ^{карактерима}, ^{темпераментом} ^{писца} ^{оригинала}, ^{над} ^{психологијом} ^{језика} ^{онога} ^{доба}. ^{Рачун} ^о ^{свом} ^{имању} ^и ^{немању}. ^{Јон} ^{је} ^{дере} ^{темперамент} ^{писца}, ^{кроз} ^{сти} ^и ^{језик}, ^и ^{чува} ^{тог} ^{темперамента} ^{као} ^{што} ^{се} ^{чува} ^{крв} ^у ^{живом} ^{човеку}. ^{Пошто} ^{ниједан} ^{превод} ^{не} ^{може} ^{све}, ^{изнети} ^у ^{плану} ^{шта} ^{преводилац} ^{према} ^{својој} ^{преводилачком} ^{може} ^{нарочито} ^{изнеговати}, ^и ^{хоће} ^{наро} ^{што} ^{да} ^{изнегује}, ^и ^{тако} ^{ујачи} ^{бољу} ^{снагу} ^и ^{топлину} ^{превода}. ^{Утврди} ^{свој} ^{преводнички} ^{однос} ^{према} ^{писцу} ^{оригинала}, ^{психолошки} ^и ^{лингвистички}, ^и ^{са} ^{страхопоштовањем} ^{чувати} ^{тај} ^{однос}. ^{Назад}; ^{штампати} ^{тај} ^{план}, ^{тај} ^{аргументум}, ^{ако} ^{се} ^о ^{везик-м} ^{класичном} ^{делу}.... ^{Мо} ^{се} ^{на} ^{овом} ^{месту} ^{легенда}, ^{да} ^{је} ^{над} ^{Александром} ^{Вехином}, ^{над} ^{је} ^{пролазио}

пустину Египатску, кружило јати птица, и кретало чим би Александар изгубио
праки пут ка ^{ar}оази ^oОаза. ^vМалиши, преводмоче великог дежа, ^aплан, и он ће кретати
чим у пустињи туђег живота и језика помери ^vпутовау.

Преводи са аргумендумима могли би код нас ^vочети
са позорином преводном књижевношћу. Зато ^vда будемо кретни ^vшто јетемо Декс-
пир, и Молиер, и зато што је позорите најмоћнија жика књижевних учинака на
све слојеве народа. Дејин је ~~написао~~ ^vнаписао наредном месту: "Религију код на-
род, треба да замени уметност, у првом реду позорина уметност." Дејин је био
светски дух, и знао да религија, кад је оно што треба да је, значи високу ети-
ку, а позорина уметност, кад добро бира штаће говорити, такође је висока ^aетика.
Ради велике класичне драме, ради позорита, ради будућих преводилаца, заврнујемо
чиме смо почели; ^vдокле год нема плана који ће сабрати све енергије и који
ће бити обавеза части, ^{aa}докле нема морал у раду, ^vдокле преводна литература нити
је ^vлитература ^vнити је култура.

Uscigra College